

Zygmunt Perz

"Wie frei ist der Mensch? : Biologie und Moral", Paul Chauchard, Düsseldorf 1968 : [recenzja]

Collectanea Theologica 39/2, 192-193

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Całość zatem dzieła, choć w skład jej wchodzi tak różnorodna tematyka, jest pozytywnym wkładem w rozwój istotnych problemów teologicznych i kościelnych.

Ks. Marian Żurowski SJ, Warszawa

Zeitgemässe Erneuerung des Ordenslebens — Dokumente des Zweiten Vatikanischen Konzils, Einführungen und Erläuterungen von Friedrich Wulf SJ, Freiburg im Breisgau 1968, Verlag Herder, s. 95.

Publikacja ta jest osobno wydaną nadbitką piątego i szóstego rozdziału *Konstytucji dogmatycznej o Kościele* oraz dekretu *O przystosowanej odnowie życia zakonnego* II Soboru Watykańskiego łącznie z odnośnymi wstępami i komentarzami Fryderyka Wulfa SJ. Były one opublikowane w osobnych tomach (*Dokumente und Kommentare*), dodanych do nowego opracowania *Lexikon für Theologie und Kirche*. Są to zatem teksty soborowe i komentarze do nich dotyczące życia zakonnego w Kościele. Wydawca chciał w ten sposób przyjść z pomocą społecznościom realizacji rad ewangelicznych i dać mi w jednym podręcznym egzemplarzu odnośne teksty i komentarze, które są potrzebne do przeprowadzania przystosowanej odnowy.

Autor wstępów starał się w sposób możliwie dokładny naświetlić historię i proces powstawania tych dokumentów w czasie trwania Soboru Watykańskiego II przy równoczesnym uwypukleniu problemów, które były przedstawione w języku łacińskim na każdej lewej stronie, po prawej natomiast umieszczono oficjalne tłumaczenie niemieckie. U dołu każdej strony znajduje się stosunkowo obszerny komentarz odnośnych artykułów danego dokumentu. W opracowaniu tego komentarza Fryderyk Wulf usiłował wykorzystać literaturę wydaną na odnośny temat. Szkoda tylko, że ogranicza się w większości wypadków do pozycji niemieckich.

Niewątpliwie trzeba docenić wkład autora komentarzy. Przez swoje wyjaśnienia i szersze rozpracowanie odnośnych zagadnień poruszanych w dokumentach wyświadczył on niewątpliwą pomoc tym wszystkim, którzy przy opracowaniu przystosowanej odnowy życia zakonnego muszą się oddać głębszemu studium spraw omawianych przez te dokumenty soborowe. Komentarz napisany jest językiem przystępnym, co należy ocenić tym bardziej, ponieważ autor porusza niejednokrotnie trudne problemy związane z odnową społeczności realizacji rad ewangelicznych.

Ks. Marian Żurowski SJ, Warszawa

PAUL CHAUCHARD, *Wie frei ist der Mensch? Biologie und Moral*, Düsseldorf 1968, Patmos-Verlag, s. 208.

Współczesne osiągnięcia nauk antropologicznych zakwestionowały w znacznym stopniu wystarczalność tradycyjnego ujęcia moralności, które przejawiało przede wszystkim znajomość etyki filozoficznej. W świetle tych osiągnięć stało się oczywiste, że w ustalaniu norm postępowania moralnego nie tylko trzeba się liczyć z metafizyczną istotą człowieka, lecz należy również potraktować poważnie to wszystko, co na temat człowieka mówi współczesna biologia, psychologia, czy też socjologia. Dopiero po globalnym przynajmniej uwzględnieniu danych nauk antropologicznych można podjąć próbę wytyczenia norm poprawnego zachowania się etycznego. Książka Chaucharda, pt. *Biologie et Morale*, której niemieckie tłumaczenie stało się okazją do

obecnego omówienia, jest właśnie publikacją zwracającą uwagę na podstawowe warunki współczesnego ujęcia etyki. Co więcej, można powiedzieć, że autor zwraca w niej uwagę na potrzebę opracowania etyki opartej mocno na fundamencie współczesnej biologii, która dzięki temu byłaby do przyjęcia przez wszystkich ludzi.

Książka składa się z trzech części. W pierwszej Chaucard zajmuje się zagadnieniem postępu nauk i jego stosunku do biologii człowieka. Zwraca uwagę zarówno na możliwości, jakie stwarzają dla człowieka wyniki współczesnych badań naukowych, jak również na postępujące stale zagrożenie wartości humanistycznych, a nawet samego istnienia ludzkiego. Druga część opracowania została przez autora poświęcona sprawie uwarunkowania osobowości i postępowania człowieka od działania mózgu oraz czynników posiadających wpływ na strukturę psychofizyczną jednostki. Z naciskiem podkreśla on zależność, jaka istnieje między stanem mózgu a postępowaniem moralnym osoby. Zdecydowanie jednak opowiada się za tezą o wolności człowieka, mimo rozlicznych czynników tak wewnętrznych, jak i zewnętrznych, które wpływają na wolność ludzką w znaczeniu ujemnym. „Sztuka człowieczeństwa” — oto przedmiot ostatniej części omawianej publikacji. Chaucard zajmuje się w niej zagadnieniem psychohigieny oraz umiejętnością współżycia z innymi. Szkicuje wreszcie „program” moralności, umożliwiającej człowiekowi kształtowanie dojrzałej osobowości skierowanej w przyszłość.

Z uwag na śmiało zamierzenie autora, który podjął się w swojej książce trudnego zadania przetrzczenia pomostu między naukami przyrodniczymi a moralnością, czytelnik z zadowoleniem śledzi uwagi posłowania, którego autorem jest Lucien Jerphagnon. Zwraca on uwagę na inspirującą wartość publikacji Chaucarda oraz na możliwości zarzutów pod adresem jego poglądów ze strony przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych.

Podejmując próbę oceny książki Chaucarda a trzeba pamiętać, że jest to publikacja programowa, w której zmierza on do ukazania możliwości formułowania „etyki biologicznej”. Z tego też względu wydaje się, że główny tytuł, jakim zaopatrzone niemieckie tłumaczenie omawianej pozycji nie ujawnia należycie zamierzenia autora. Ukazanie bowiem ograniczeń oraz możliwości wolnego postępowania w kształtowaniu osobowości człowieka stanowi dla Chaucarda podstawę-warunek opracowania realnej etyki ludzkiego postępowania, co jest właśnie głównym przedmiotem jego książki. Tytuł niemieckiego wydania sugeruje natomiast problem wolności człowieka.

W tym miejscu warto przypomnieć, że posiadamy już polskie tłumaczenie omawianej książki (Paul Chaucard, *Biologia i moralność*, Warszawa 1966, Instytut Wydawniczy „Pax”, s. 220). Tak więc wartościowa praca Chaucarda została udostępniona szerszym kręgom czytelników w naszym kraju. Dobrze się stało, że w wydaniu tłumaczenia polskiego zachowano tytuł oryginału.

zp

Handbuch der Kirchengeschichte. Herausgegeben von Hubert Jedin, Band IV: *Reformation, katholische Reform und Gegenreformation.* Von Erwin Iserloh, Josef Glazik, Hubert Jedin. Freiburg 1967, Herder, XXXII — 726.

Według pierwotnej koncepcji wydawców podręcznika, którego IV tom tu zamierzamy pokrótce omówić, tom ten miał obejmować czasy późnego średniowiecza, reformacji oraz katolickiej reformy Kościoła. Uwypukliłoby to genezę reformacji, wykazałoby dobitnie dlaczego przebrzmiało bez echa wołanie o reformę Kościoła w 14 i 15 w. znalazło wreszcie swe ujęcie w rewolucji religijnej. Sprawy te poruszono w 2 części III tomu niedawno oddanego